

ИНОВАЦИИ В ПРОЦЕСА НА ПРИОБЩАВАЩО ОБРАЗОВАНИЕ В УСЛОВИЯТА НА ДЕТСКАТА ГРАДИНА

Радостина Спасова

ДГ № 11 „Знаме на мира“, гр. Перник

INNOVATIONS IN THE PROCESS OF INCLUSIVE EDUCATION IN THE CONDITIONS OF KINDERGARTEN

Radostina Spasova

Kindergarden “Zname na mira”, Pernik

***Annotation:** This paper shares the experience with innovations in the process of inclusive education in the kinder garten in connection with project work. The process of inclusive education in the activities of kindergartens is undergoing dynamic changes over the last decade. The specificity of the activity requires a timely and adequate response from the director and the pedagogical team of the kindergarten to the dynamic changes in the pedagogical practice. This requires the use of the opportunities offered by European projects aimed at children with special educational needs.*

***Key words:** innovations in the process of inclusive education in the conditions of the kinder garten, work on projects; early prevention; learning difficulties.*

Въведение

Като част от системата на образованието детската градина се възприема не само като място за отглеждане и възпитание на детето, но и като място, където то се обучава и подготвя за новата му социална роля на ученик. В сътрудничество със семейството тя спомага за личностното развитие и социализация на подрастващите. А това неминуемо е необходимо за пълноценен образователен процес в началното училище.

От детската градина като основополагаща начални образователни умения се очаква да осигурява условия за ранно детско развитие и подготовка на децата за училище, която се разглежда през призмата на индивидуалните потребности и интереси на отделното дете и е обвързана с готовността за живот в обществото.

Безспорно предучилищното образование дава заявка за активно навлизане в прерогативите на училищната организация за усъвършенстване на човешкото поведение и квалификация. Така излизат наяве проблемите на системата, като най-актуален е този за приобщаващото образование, което поставя въпросите за обучението и социализацията в детската градина, за усъвършенстването на педагогическите методи и

похвати, за квалификацията на учителите и възприемането на система от методи като помощ в образователно-възпитателния процес.

Приобщаващото образование е процес на осъзнаване, приемане и подкрепа на индивидуалността на всяко дете или ученик и на разнообразието от потребности на всички деца и ученици чрез активиране и включване на ресурси, насочени към премахване на пречките пред ученето и научаването, и към създаване на възможности за развитие и участие на децата и учениците във всички аспекти на живота на общността. На децата и учениците в системата на предучилищното и училищното образование се предоставя обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие, която осигурява подходяща физическа, психологическа и социална среда за развитие на способностите и уменията им. Подкрепата за личностно развитие се прилага в съответствие с индивидуалните образователни потребности на всяко дете и на всеки ученик. (Наредба за приобщаващо образование)

Това налага да се използват възможностите, които предлагат европейските проекти с насоченост към децата със специални образователни потребности. Областите за подкрепа на реформите за приобщаващо образование включват специални образователни потребности, справяне с преждевременното напускане на училище и повишаване на качеството на образованието и грижите в ранна детска възраст. Моделът включва положителна промяна на физическата среда, развитие на умения сред преподавателите и възпитателите, специализирана подкрепа от психолози, логопеди и ресурсни учители, както и активно включване на родителите.

Приобщаващото образование е изградено върху определен набор от ценности, в основата на които е правото на достъп до качествено образование на всички деца без разлика на раса, пол, религия, сексуална ориентация, социален, физически и ментален статус, етнически произход, заболяване, затруднения в обучението или способности. Изводите, относно българската образователна практика, говорят за това, че то признава различията между децата и учениците, което безспорно е важна ценност. В своята еволюция обаче, приобщаващото образование развива и по-особена чувствителност, която се насочва с предимство към онези деца и ученици, които се нуждаят от подкрепа (обща и допълнителна). (Нунев, 2018)

Целта е насочена към изграждане на образователна среда, насърчаваща разгръщането на потенциала на всяко дете за личностно развитие, както и неговата успешна реализация и социализация. Основните задачи са:

1. Повишаване качеството и по-добър достъп до образование чрез създаване на подкрепяща среда за ранна превенция на обучителни затруднения чрез работа по проекти.
2. Ориентиране към издирване на подходящи иновативни модели.
3. Изработване на количествени и качествени критерии за отчитане ефективността на иновативните модели на процеса на приобщаващо образование в условията на детската градина.

Според П. Макариев: „В чл. 4 на Наредбата за приобщаващото образование, например, като един от неговите принципи се изтъква „...равнопоставеност и недопускане на дискриминация при провеждане на предучилищното и училищното образование” (т. 5). (Макариев, 2017)

Предмет на иновациите в процеса на приобщаващото образование в условията на детската градина са особеностите и начина на прилагане на Тестовите и програмите за развитие на децата в предучилищна възраст.

Обект на изследването е процесът на приобщаващо образование в условията на детската градина чрез прилагане на иновативни модели.

Научното предположение насочва към идеята, че следвайки съвременните тенденции за навлизане на иновативни модели в процеса на приобщаващо образование в детската градина, то ще се повиши качеството на образованието и грижите в ранна детска възраст, като се създаде подкрепяща среда за ранна превенция на обучителни затруднения.

Малко предистория

На първи юни, Деня на детето, 1985 година ДГ №11 е официално открита с името „Знаме на мира”, а още на 17 юни приема своите първи възпитаници.

През 1987 година на длъжност „логопед” е назначен Йордан Димитров Йорданов, и така ДГ№11 „Знаме на мира“ става единствената детска градина в град Перник, разполагаща с модерно обзаведен за времето си логопедичен кабинет и с високо квалифициран специалист, който се занимава успешно с децата с езиково-говорни нарушения в детската градина и с ученици от училищата на територията на квартал Изток.

На 01 април 1994г. е открита специализирана група за деца със слухови и речеви проблеми, единствена на територията на Западна България. Групата разполага със съвременна апаратура и техника необходима за постигане на желаните резултати. Две години по-късно по нашия модел бе открита логопедична група и в град Русе.

Първи стъпки към иновации в приобщаващото образование в условията на детската градина

По инициатива на МОН и със съдействието на Институтът за изследване на населението и човека през месец юни 2013г. в ДГ №11 „Знаме на мира“ е проведен скрининг тест на всички деца на възраст от 3 до 3г. и 6 месеца, касаещ ранното откриване на деца, застрашени от обучителни трудности.

През месец януари 2014 година като следващ етап, детската градина става част от проекта „Включващо обучение“ по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси 2007-2013“ като една от 25- те пилотни детски градини, определени със заповед на министъра на образованието и науката. В изпълнение на проекта се създава екип от логопед и психолог.

Общата цел на проекта е да се осигури подкрепяща среда за равен достъп до образование и за отваряне на образователната система с оглед осъществяването на включващо обучение.

За целта се организират обучения на психолози и логопеди за прилагане на скрининг тест за определяне на децата от 3-годишна възраст, при които има риск от възникване на обучителни трудности и при децата, за които съществуват индикации за наличие на обучителни трудности. Разработват се тестове за определяне на езиковото развитие на деца на 4, 5 и 6-годишна възраст. Разработват се примерни програми за работа със сформираните групи деца, които са застрашени от обучителни трудности.

За периода на проекта успешно бяха обхванати всички възрастови групи в детската градина. Благодарение на апробираните тестове и програми успяхме да установим броя на децата с риск от обучителни трудности и дефицитите бяха компенсирани до тръгването им в първи клас.

На 31.12.2015г. проект „Включващо обучение“ финализира своята дейност.

Продължението...

След признатите положителни резултати от месец януари 2016 година детска градина е включена във втора фаза на новия програмен период на Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ в новия проект „Подкрепа за равен достъп и личностно развитие“.

Основната цел на проекта е насочена към изграждане на образователна среда, насърчаваща разгръщането на потенциала на всяко дете за личностно развитие, както и неговата успешна реализация и социализация. Проектът цели по-високо качество и по-

добър достъп до образование чрез създаване на подкрепяща среда за ранна превенция на обучителни затруднения.

За повишаване потенциала на децата продължават да се използват следните тестове и програми:

- Скрининг тест за деца на възраст от 3 до 3,6 годишна възраст;
- Тестове за определяне на езиковото развитие за възрастите 4,5 и 6 годишни;

Програми за подпомагане на езиковото развитие за всички възрастови групи:

- Програма за подпомагане на когнитивното развитие;
- Програма за подкрепа на психомоторното развитие.

На 31 декември 2017 година проект „Подкрепа за равен достъп и личностно развитие” приключва своята дейност.

В този проект екипът на детската градина продължи да повишава потенциала на децата чрез вече утвърдените иновативни диагностични методи и програми за компенсиране на обучителните затруднения. След приключването на дейностите по проекта ДГ №11 „Знаме на мира“ е първата в област Перник с екип от логопед и психолог на място.

През есента на 2019 година се включихме в следващата фаза на Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ с проект „Активно приобщаване в системата на предучилищното образование“. По проекта е назначен помощник възпитател, както и ресурсен учител.

Много важна стъпка беше наличието на ресурсен учител на място в детската градина, защото по този начин екипът за допълнителна подкрепа на личностното развитие в детската градина е в пълен състав, с което изключително се подобрява качеството на образователния процес.

През пролетта на 2021 година ДГ „Знаме на мира“ е включена в проект „Подкрепа за приобщаващо образование“.

Основната цел на проекта е насочена към насърчаване и разгръщане на потенциала за личностно развитие на деца и ученици със специални образователни потребности, с хронични заболявания, в риск и с изявени дарби чрез допълнителна подкрепа, с оглед успешната им реализация и социализация.

По проекта е назначен помощник на учителя, с което продължаваме да се стремим към повишаване качеството на процеса на приобщаващо образование, подпомагане на

учителя в групата и успешната социализация на децата със специални образователни потребности.

В изпълнение на дейностите е подобрена материалната база като са изградени и обогатени:

- кабинет за сензорна интеграция;
- кабинет на психолога;
- ресурсния учител.

По *Дейност 3* предстоят специализирани обучения на екипите за подкрепа за личностно развитие. А по *Дейност 6* - дейности за семейна подкрепа в процеса на приобщаващото образование в детските градини и училищата по проекта. Така ще се подпомогне разработването на обучителни модули за начална подготовка и продължаваща квалификация на учители с акцент върху приобщаващото образование.

В изпълнение на поддейност 5.1. по проект „Подкрепа за приобщаващо образование“ вече са разработени програми от педагогическите специалисти от включените в проекта детски градини и училища и предстои тяхното прилагане в процеса на приобщаващото образование на деца и ученици със СОП.

Заклучение

От натрупания опит мога да твърдя, че всяко усилие, което се влага в разработване на програми за личностно развитие на децата е ценен принос за все по-успешната им интеграция. Така образователната система става все по-достъпна и осигурява по-високо качество и по-добър достъп до образование на деца и ученици със специални образователни потребности, с хронични заболявания, в риск и с изявиени дарби в системата на предучилищното образование чрез предоставяне на допълнителната подкрепа за личностно развитие.

За нашата детска градина е чест и удоволствие да участва в процеса на приобщаващото образование и да допринесе за осъзнаването, приемането и подкрепата на индивидуалността на всяко дете.

Резултатите от направеното изследване потвърждават, че с навлизането на иновативни модели в процеса на приобщаващо образование в детската градина се повишава качеството на образованието и грижите в ранна детска възраст като се създава подкрепяща среда за ранна превенция на обучителни затруднения.

Изводите , които могат да се направят са в няколко посоки:

- Чрез дейности по проекти се повишава качеството и подобрява достъпа до образование като се създава подкрепяща среда за ранна превенция на обучителни затруднения.
- Съгласуваните действия на ръководството и учителите за повишаване качеството на процеса на приобщаващо образование в условията на детската градина създават интерес у педагозите за ориентиране към издирване на подходящи иновативни модели.

Литература

[1] Макариев, П. (2017) Образователната интеграция в измеренията на приобщаващото и интеркултурното образование, сп. Стратегии на образователната и научна политика, година XXV, бр. 2

[2] Нунев, Й. (2018) Приобщаващото образование като система от общообразователни и общочовешки ценности. Сп. „Реторика и комуникации“, брой 36, септември 2018 г., <https://rhetoric.bg>

[3] Наредба за приобщаващо образование в сила от 27.10.2017 г. Приета с ПМС № 232 от 20.10.2017 г.Обн. ДВ. бр.86 от 27 Октомври 2017г., изм. и доп. ДВ. бр.105 от 18 Декември 2018г., изм. ДВ. бр.101 от 27 Декември 2019г., изм. и доп. ДВ. бр. 48 от 26 Май 2020г., изм. и доп. ДВ. бр.92 от 27 Октомври 2020г., изм. ДВ. бр.91 от 2 Ноември 2021г.

За контакт с автора:

докторант Радостина Спасова

e-mail: rady7704@abv.bg